

УДК 343.985.7

Айтадж Ідріс Кизи Мурадлі,
*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Криміналістична характеристика торговців людьми

До основних елементів криміналістичної характеристики торгівлі людьми відносять: особу злочинця, жертву злочину, обстановку вчинення торгівлі людьми, механізм учинення злочину.

Характеристика особи злочинця включає такі дані: а) соціальні – соціальний стан, освіта, національність, сімейний стан, професія; б) психологічні – світогляд (світосприйняття), переконання, знання, навички, звички, емоції, почуття, темперамент; в) біологічні – стать, вік, особливі прикмети, фізичні дані: сила, зріст, вага та деякі інші [1, с. 120].

Аналізуючи особу злочинця в рамках криміналістичної характеристики даного виду злочину, треба відмітити деяку специфіку, зумовлену тим, що торгівля людьми здебільшого являє собою транснаціональну організовану злочинність.

За соціальним статусом торговців людьми можна розділити на дві групи: явно кримінальні елементи, члени злочинних угруповань, з одного боку, і зовні законослухняні співробітники комерційних структур, іноді високопоставлені співробітники банків, правоохоронних органів, туристичних фірм, засобів масової інформації – з іншого.

Пособниками злочину виступають безробітні, соціально неадаптовані громадяни, багатодітні й навіть психічно хворі особи, які можуть перебувати під наглядом психіатра чи невропатолога.

У вчиненні торгівлі людьми часто беруть спільну участь громадяни України і іноземні громадяни або особи без громадянства. Причому продавцями, як правило, виступають громадяни України, а покупцями навпаки – іноземні громадяни [3, с. 174–175].

Можна стверджувати, що кваліфікуюча ознака ч. 3 ст. 149 КК України (вчинення злочину організованою групою) є обов'язковою для кожної справи, що розслідується, оскільки злочин, пов'язаний з торгівлею людьми поодиночці не вчиняється, а вчиняється саме організованими

злочинними групами з налагодженими каналами збуту на території інших держав. Усі члени груп чітко виконують певні функції і діють за узгодженим планом, переслідуючи при цьому єдину мету. Загальну характеристику торговців людьми визначити дуже складно, оскільки неможливо виділити характерні особливості – загальні для всієї категорії злочинців. Дуже великий віковий діапазон (від 15 до 50 років), різний рівень освіти (від незакінченої середньої

до вищої), громадянство, національність також є дуже різноманітними. Ніхто не займається цими злочинними діями самостійно – злочини вчиняються виключно злочинними групами, а також більшість злочинців не мають легального місця роботи, а займаються тільки цим злочинним бізнесом. Таким чином, більш розширена характеристика злочинця в цьому випадку залежить від того, яку функцію він виконує.

Як правило, спеціалізована злочинна група по торгівлі людьми зосереджує в собі такі ланки:

1. Організатори – в їх функції входить вирішення фінансових питань, зв'язок з корумпованими співробітниками місцевої поліції, участь в торгах привезеного «живого» товару, постачання в публічні будинки жінок. Найчастіше це виконують і громадяни інших країн, тобто країн призначення (зазвичай це чоловіки, хоча зустрічаються випадки, коли ці функції виконують жінки – громадянки України). Ще їх називають сутенерами, замовниками, покупцями, які потім і експлуатують жертву в області секс-індустрії, порно-індустрії як дешеву робочу силу і т. п.

2. Помічники – основними їх функціями є налагодження зв'язків, розміщення замовлень, зустріч жертв з подальшим «працевлаштуванням», організація процесу вербування. Як правило, це жінки, які були в свій час в ролі жертви, але побачивши прибутковість цього бізнесу, почали займатися ним самі (у літературі це явище отримало назву «друга хвиля»). Займаються цим жінки віком від 20 до 30 років, які найчастіше мають дітей віком 2–5 років. Помічники іноді виконують основні функції в механізмі експортування жінок.

3. Вербувальники – в їх функції входить «обробка жертви», вербування для вивозу, а саме – надання неправдивої інформації щодо місця і умов роботи, проведення співбесід. Працівники правоохоронних органів зустрічаються з такою ситуацією, коли функцію вербувальників дуже часто виконують матері жінок «другої хвилі» (приблизний вік 42 – 57 років).

4. Кур'єри – особи, які перевозять жінок і гроші. Іноді «посада» кур'єра відсутня в ланцюзі, а функції перевезення може виконувати помічник, а іноді і сам організатор. Існування споріднених зв'язків в злочинному ланцюзі (дочка – мати; чоловік – дружина) є дуже характерним для даного виду злочину. Така сімейність підвищує рівень організованості цих груп, додає їм велику оперативність при вирішенні поточних завдань і збільшує рівень конспірації [2, с. 269–270].

Таким чином, криміналістичною особливістю торгівлі людьми є те, що злочин вчинюється злочинними групами з чітким розподілом ролей, до складу яких входять: організатори, помічники, вербувальники, кур'єри. Узагальнену характеристику особи злочинця визначити складно, оскільки неможливо виділити характерні особливості – загальні для всієї категорії, саме тому соціальні, біологічні та психологічні дані різноманітні.

Список бібліографічних посилань

1. Весельський В. К., Пясковський В. В. Торгівля людьми в Україні (проблеми розслідування) : навч. посіб. Київ : КНТ, 2007. 266 с.
2. Карпов Н. С. Криміналістична характеристика торгівлі людьми. *Університетські наукові записки*. 2005. № 3 (15). С. 268–273.
3. Волкова А. І. Структура криміналістичної характеристики торгівлі людьми. *Актуальні проблеми держави і права*. 2006. Вип. 27. С. 174–181.

Одержано 01.11.2019